
MONOGRAFIE PRAWNICZE

SPÓŁKA CYWILNA
PROBLEMATYKA
PODMIOTOWOŚCI
PRAWNEJ

JAN LIC



Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

JAN LIC • SPÓŁKA CYWILNA
PROBLEMATYKA PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ

Polecamy nasze publikacje:

Krystian Markiewicz

ZASADY ORZEKANIA W POSTĘPOWANIU NIEPROCESOWYM

Maciej Siwicki

CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ

Joanna Zięba

RENTY STRUKTURALNE W USTAWODAWSTWIE ROLNYM

Jacek Bąk (red.), Aleksandra Stepanów

EUROPEJSKIE PRAWO FINANSOWE

Przemysław Feliga

**STANOWISKO PRAWNE SYNDYKA W PROCESIE
DOTYCZĄCYM MASY UPADŁOŚCI**

Paweł Daniel

**WSTRZYMANIE WYKONANIA AKTU LUB CZYNNOŚCI
W POSTĘPOWANIU SĄDOWOADMINISTRACYJNYM**

Piotr Horosz

**WIERZYTELNOŚCI ZABEZPIECZONE PRAWAMI
ZASTAWNICZYMI W UPADŁOŚCI**

Justyna Kurek

**OCHRONA PRZED NIEZAMÓWIONĄ KORESPONDENCJĄ
W KOMUNIKACJI ELEKTRONICZNEJ**



Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

SPÓŁKA CYWILNA
PROBLEMATYKA
PODMIOTOWOŚCI
PRAWNEJ

JAN LIC



WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2013

Wydawca: Natalia Adamczyk

Publikacja dofinansowana przez
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie



© **Wydawnictwo C.H.Beck 2013**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: TimPrint
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-5461-3



ISBN e-book 978-83-255-5462-0

*Mojej żonie Małgorzacie i dzieciom
Agnieszce i Szymonowi*

Spis treści

Wprowadzenie	XIX
Wykaz skrótów	XXIII
Wykaz literatury	XXXVII
Rozdział I. Zagadnienia pojęciowe	1
§ 1. Uwagi ogólne	1
§ 2. Podmiotowość prawna	2
I. Ewolucja pojęcia podmiotowości prawnej	2
1. Ewolucja pojęcia podmiotowości prawnej w prawie europejskim	2
2. Ewolucja pojęcia podmiotowości prawnej w prawie polskim	7
II. Spór o trzecią kategorię podmiotów prawa cywilnego	9
III. Pojęcie podmiotowości prawnej po transformacji ustrojowej	12
IV. Wprowadzenie trzeciej kategorii podmiotowej do Kodeksu cywilnego	15
V. Podmiotowość prawna w projekcie nowego Kodeksu cywilnego	23
VI. Podmiotowość a zdolność prawna	30
VII. Podmiotowość a zdolność do czynności prawnych	31
1. Problem zależności zdolności czynnej od zdolności biernej	31
2. Wpływ teorii organów na zdolność do czynności prawnych	33
3. Koncepcja zdolności do czynności prawnych bez zdolności prawnej	39
VIII. Podmiotowość a zdolność sądowa i procesowa	44
IX. Podmiotowość cywilnoprawna i publicznoprawna	47
X. Podmiotowość a osobowość prawna	52
§ 3. Jednostka organizacyjna	58
I. Uwagi ogólne	58
II. Realistyczne pojęcie jednostki organizacyjnej	59
III. Normatywne pojęcie jednostki organizacyjnej	64
IV. Ustalenia pojęciowe	66
1. Pojęcie jednostki organizacyjnej	66

2. Jednostka organizacyjna a stosunek prawny	71
§ 4. Wspólnota prawna	75
I. Ewolucja pojęcia wspólnoty	75
II. Historyczne korzenie wspólnot prawnych	77
III. Wspólnoty prawne w czasach nowożytnych	78
IV. Pojęcie wspólnoty prawnej	81
1. Pojęcie wspólnoty prawnej w poglądach doktryny	81
2. Wspólnoty społeczne a wspólnoty prawne	83
3. Wspólny majątek jako kryterium wyodrębnienia wspólnot prawnych	85
V. Rodzaje wspólnot prawnych ze względu na więź majątkową	87
1. Wspólnoty współwłaścicieli swobodnie rozporządzających udziałami	87
2. Wspólnoty współwłaścicieli o ograniczonym prawie rozporządzania udziałami	93
3. Wspólnoty połączone współwłasnością łączną	96
VI. Niemajątkowe płaszczyzny więzi wspólnotowej	97
Rozdział II. Spółki prywatne i spółki handlowe na przestrzeni dziejów	99
§ 1. Początki spółki w czasach starożytnych	99
I. Uwagi ogólne	99
II. Spółka staroasyryjska	99
III. Spółka starobabilońska	100
IV. Spółka grecka	101
§ 2. Spółka w prawie rzymskim	102
I. Geneza	102
II. Wczesne formy spółki konsensualnej	105
III. Klasyczna spółka konsensualna	107
1. Zawiązanie spółki i jej ustrój majątkowy	107
2. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentowanie	108
3. Udział w zyskach i w stratach	109
4. Odpowiedzialność w stosunkach zewnętrzných i wewnętrznych	110
5. Ustanie spółki	111
IV. Spółki publiczne	112
V. Spółka w ustawodawstwie justyniańskim	113
§ 3. Spółka w średniowieczu	114
I. Dalsza ewolucja rzymskiej spółki prywatnej	114
II. Początki spółek handlowych	116
III. Dorobek doktryny i sądów kupieckich	118

§ 4. Spółka w czasach nowożytnych	119
I. Spółka w Europie do czasu wielkich kodyfikacji	119
II. Spółka we Francji	121
III. Spółka w Niemczech	121
IV. Spółka w Anglii	124
§ 5. Rozwój spółek handlowych	125
Rozdział III. Status spółki cywilnej na tle prawa obcego	129
§ 1. Niemcy	129
I. Geneza i źródła prawa	129
II. Charakterystyka ogólna	131
III. Ewolucja poglądów	137
1. Uwagi ogólne	137
2. Teoria jedności osobowej	138
3. Teoria podzielonej współwłasności	141
4. Teoria niepodzielonego współuprawnienia	142
5. Teoria funkcjonalna	145
6. Teorie podmiotowości prawnej spółki „jako takiej”	145
7. Teoria grupy	147
8. Teoria personifikacji podmiotu prawa	158
9. Teorie zbliżające spółkę cywilną do osoby prawnej	160
IV. Konstrukcja wspólności do niepodzielnej ręki	162
1. Uwagi ogólne	162
2. Wspólność a współwłasność w częściach ułamkowych	162
3. Udziały we wspólności	165
4. Cechy wspólności	167
5. Konstrukcja wspólności w spółce cywilnej w ocenie doktryny	170
V. Konstrukcja odpowiedzialności za zobowiązania	172
1. Uwagi ogólne	172
2. Teoria identyczności	172
3. Teoria podwójnego zobowiązania	174
4. Teoria akcesoryjna	176
VI. Zdolność sądowa	178
VII. Zmiany w regulacjach prawnych	179
VIII. Zmiany w orzecznictwie sądowym	182
IX. Historyczny wyrok Trybunału Federalnego	184
1. Treść wyroku i główne tezy uzasadnienia	184
2. Uzasadnienie	186
X. Współczesny stan poglądów doktryny	193

1. Ocena wyroku Trybunału Federalnego	193
2. Poglądy na status spółki cywilnej	195
XI. Aktualny status spółki cywilnej w prawie niemieckim	199
1. Zdolność sądowa i upadłościowa	199
2. Zdolność do posiadania oznaczeń	200
3. Zdolność wieczystoksięgowa	201
4. Zdolność członkowska i udziałowa	202
5. Zdolność wekslowa, czekowa i zdolność do posiadania rachunku bankowego	204
6. Zdolność do posiadania statusu pracodawcy	204
7. Zdolność do rejestracji i posiadania znaku towarowego	205
8. Zdolność spadkowa	206
9. Zdolność w sferze prawa publicznego	206
XII. Spółka cywilna a osobowe spółki handlowe	207
§ 2. Szwajcaria	211
I. Geneza i źródła prawa	211
II. Charakterystyka ogólna	214
III. Stosunki wewnętrzne	216
IV. Stosunki zewnętrzne	217
V. Spółka prosta jako wspólnota do niepodzielnej ręki	219
VI. Ewolucja poglądów	222
VII. Spółka prosta a osobowe spółki handlowe	227
VIII. Spółka prosta prowadząca działalność gospodarczą	232
§ 3. Austria	236
I. Geneza i źródła prawa	236
II. Charakterystyka ogólna	238
III. Stosunki wewnętrzne	240
IV. Stosunki zewnętrzne	243
V. Konstrukcja cywilnej spółki zarobkowej jako formy przejściowej	245
VI. Podmiotowość osobowych spółek handlowych	247
VII. Spółka cywilna a osobowe spółki handlowe	250
§ 4. Francja	252
I. Spółka cywilna	252
1. Źródła prawa i zasady ogólne	252
2. Stosunki wewnętrzne	254
3. Stosunki zewnętrzne	256
4. Zmiany podmiotowe i rozwiązanie spółki	259
II. Spółka udziałowa i spółka faktyczna	260
1. Źródła prawa i zasady ogólne	260

2. Stosunki wewnętrzne	263
3. Stosunki zewnętrzne	265
4. Zmiany podmiotowe i rozwiązanie spółki	267
III. Spółka cywilna a osobowe spółki handlowe	268
IV. Uwagi porównawcze	272
§ 5. Wielka Brytania	273
I. Źródła prawa i systematyka spółek	273
II. Charakterystyka ogólna	275
III. Majątek spółki	278
IV. Stosunki wewnętrzne	280
V. Stosunki zewnętrzne	282
VI. Zmiany podmiotowe i rozwiązanie spółki	285
VII. Spółka zwykła w Szkocji	286
VIII. Problem podmiotowości prawnej spółki zwykłej	288
1. Poglądy doktryny i stanowisko judykatury	288
2. Próba reformy angielskiego prawa spółek	289
§ 6. Podmiotowość spółki cywilnej w innych wybranych krajach	292
I. Uwagi ogólne	292
II. Stany Zjednoczone	292
III. Holandia	294
IV. Włochy	297
V. Inne kraje europejskie	299
§ 7. Status spółki cywilnej w prawie Unii Europejskiej	301
I. Uwagi ogólne	301
II. Spółka cywilna w pierwotnych źródłach prawa unijnego	302
III. Realizacja zasady swobody przedsiębiorczości	304
IV. Tworzenie podmiotów transgranicznych	308
Rozdział IV. Problematyka podmiotowości spółki cywilnej w prawie polskim na tle historycznym	313
§ 1. Spółka cywilna w okresie obowiązywania praw dzielnicowych	313
I. Uwagi ogólne	313
II. Była dzielnica pruska	314
III. Była dzielnica austriacka	315
IV. Byłe Królestwo Polskie	317
V. Ziemie byłego zaboru rosyjskiego	318
§ 2. Spółka cywilna w Kodeksie zobowiązań	318
I. Uwagi ogólne	318
II. Spółka jako umowa	319
III. Problem osobowości prawnej spółki	321

IV. Problem podmiotowości prawnej spółki.....	322
V. Problem ustroju majątkowego spółki.....	325
VI. Problem dwuznaczności regulacji prawnej spółki.....	330
§ 3. Spółka cywilna na tle konstrukcji spółki jawnej w Kodeksie handlowym	332
I. Podobieństwa i różnice regulacji prawnej spółki cywilnej i spółki jawnej.....	332
II. Podmiotowość spółki cywilnej i spółki jawnej w poglądach doktryny.....	334
§ 4. Spółka cywilna w okresie powojennym do 1965 r.	340
§ 5. Wnioski.....	340
Rozdział V. Typy spółek cywilnych	345
§ 1. Spółka wewnętrzna i zewnętrzna	345
I. Poglądy doktryny i orzecznictwa	345
II. Konstrukcja prawna	352
III. Spółka cicha na tle konstrukcji spółki wewnętrznej	359
§ 2. Spółka zwykła i spółka prowadząca działalność gospodarczą	364
I. Uwagi ogólne	364
II. Spółka zwykła	365
III. Spółka prowadząca działalność gospodarczą	368
§ 3. Szczególne podtypy spółki cywilnej	372
I. Uwagi ogólne	372
II. Konsorcjum	374
III. Syndykat	387
IV. <i>Pool</i>	388
V. Klub inwestorów	389
§ 4. Wnioski	391
Rozdział VI. Spółka cywilna jako instytucja prawa prywatnego	395
§ 1. Uwagi ogólne	395
§ 2. Spółka cywilna jako zobowiązanie	396
I. Ewolucja poglądów	396
II. Stanowisko judykatury	405
III. Umowa spółki	407
IV. Spółka jako zobowiązanie	409
V. Zobowiązania powstające w wyniku zawarcia umowy spółki	412
1. Uwagi ogólne	412
2. Współdziałanie jako świadczenie	412
3. Dochodzenie roszczeń o wykonanie obowiązku współdziałania	417

4. Zobowiązania do współdziałania jako zobowiązania <i>sui generis</i>	425
5. Podmioty stosunków zobowiązaniowych	426
6. Konstrukcja zobowiązania wielostronnego	427
7. Konstrukcja zobowiązań dwustronnych	431
8. Analogia do zobowiązań powstających w spółkach handlowych	441
9. Wzajemność stosunków zobowiązaniowych	445
§ 3. Spółka cywilna jako jednostka organizacyjna	450
I. Uwagi ogólne	450
II. Ewolucja poglądów	450
III. Stanowisko judykatury	464
IV. Umowa spółki jako umowa założycielska	466
V. Konstrukcja prawna spółki jako jednostki organizacyjnej	469
VI. Argumenty systemowe i logiczne	473
§ 4. Wnioski	474
Rozdział VII. Spółka cywilna jako wspólnota prawna	479
§ 1. Uwagi ogólne	479
§ 2. Spółka cywilna jako wspólnota celu	480
I. Pojęcie celu gospodarczego	480
II. Wspólnota celu	482
III. Realizacja celu gospodarczego	483
IV. Wspólnota celu a problem podmiotowości spółki cywilnej	484
§ 3. Spółka cywilna jako wspólnota działań	484
I. Prowadzenie spraw spółki i jej reprezentowanie	484
II. Teorie reprezentacji	486
1. Konstrukcja przedstawicielstwa ustawowego	486
2. Negatywne skutki przyjęcia konstrukcji przedstawicielstwa ustawowego	487
3. Teoria organów jako alternatywa konstrukcji przedstawicielstwa	490
4. Wybór teorii reprezentacji w spółce cywilnej	492
III. Wspólnota działań a problem podmiotowości spółki cywilnej	494
§ 4. Spółka cywilna jako wspólnota majątkowa	496
I. Współwłasność łączna	496
1. Ustalenia pojęciowe	496
2. Współwłasność łączna a współwłasność w częściach ułamkowych	500
3. Umowne oznaczenie udziałów we współwłasności	503
4. Cechy współwłasności łącznej	504

II. Przedsiębiorstwo jako przedmiot majątku wspólnego	509
1. Doktrynalne pojęcie przedsiębiorstwa	509
2. Normatywne pojęcie przedsiębiorstwa	511
3. Składniki przedsiębiorstwa jako składniki majątku wspólnego	517
III. Wspólnota zysków i strat	518
IV. Wspólnota majątkowa a problem podmiotowości spółki cywilnej	520
§ 5. Spółka cywilna jako wspólnota zobowiązań	523
I. Pojęcie długu łącznego – uwagi prawnoporównawcze	523
II. Dług i odpowiedzialność w zobowiązaniach wynikających z czynności prawnej	527
III. Konstrukcja długu łącznego	528
IV. Zastosowanie konstrukcji długu łącznego do spółki cywilnej ...	529
V. Odpowiedzialność za zobowiązania	532
VI. Dług i odpowiedzialność w zobowiązaniach wynikających z ustawy	534
VII. Dług i odpowiedzialność w zobowiązaniach podatkowych	542
VIII. Wspólnota zobowiązań a problem podmiotowości spółki cywilnej	544
§ 6. Spółka cywilna jako wspólnota osobowa	546
I. Uwagi ogólne	546
II. Wzajemne zaufanie wspólników jako podstawa więzi wspólnotowej	547
III. Trwałość wspólnoty prawnej	549
1. Pojęcie trwałości wspólnoty	549
2. Ustąpienie wspólnika	552
3. Przystąpienie nowego wspólnika	557
4. Przeniesienie członkostwa	564
5. Rozwiązanie spółki	572
IV. Wspólnota osobowa a problem podmiotowości spółki cywilnej	574
§ 7. Wnioski	574
Rozdział VIII. Status podmiotowy spółki cywilnej	577
§ 1. Status spółki cywilnej w stosunkach cywilnoprawnych i handlowych.	577
I. Spółka cywilna przed transformacją ustrojową	577
II. Spółka cywilna w okresie obowiązywania DziałGospU	578
1. Ustawowe uznanie podmiotowości gospodarczej spółki cywilnej	578
2. Stanowisko judykatury i doktryny	579
III. Spółka cywilna po wejściu w życie PrDziałGosp	583

IV. Spółka cywilna na tle aktualnie obowiązującej SwobDzGospU	585
V. Spółka cywilna na tle instytucji prawa gospodarczego publicznego i prawa handlowego	588
1. Nazwa i firma	588
2. Nazwa w stosunkach prawnopodatkowych (nazwa fakturowa)	594
3. Siedziba	596
4. Ewidencja i rejestracja	599
5. Prokura	601
6. Forma czynności prawnych	602
7. Koncesje, zezwolenia i działalność regulowana	602
8. Rachunek bankowy	605
VI. Spółka cywilna w prawie pracy	611
1. Spółka cywilna jako pracodawca	611
2. Skutki uznania zdolności prawnej spółki cywilnej w prawie pracy	618
VII. Spółka cywilna w prawie ubezpieczeń społecznych	621
VIII. Spółka cywilna w prawie wekslowym i czekowym	624
IX. Spółka cywilna w prawie własności przemysłowej i w prawie autorskim	630
1. Spółka cywilna jako nabywca praw majątkowych	630
2. Spółka cywilna jako organizacja współtwórców	632
3. Spółka cywilna w procesie rejestracji oznaczeń geograficznych	639
X. Skutki braku zdolności prawnej spółki w prawie cywilnym	641
1. Uwagi ogólne	641
2. Problem czynności prawnych z samym sobą	642
§ 2. Status spółki cywilnej w prawie cywilnym procesowym	645
I. Ewolucja statusu podmiotowego spółki cywilnej	645
II. Orzecznictwo sądowe po wejściu w życie DziałGospU	648
III. Kontrowersje wokół zdolności sądowej spółki cywilnej	650
IV. Zdolność sądowa spółki cywilnej a sytuacja procesowa wspólników	653
V. Status procesowy spółki cywilnej po wejściu w życie PrDziałGosp	655
§ 3. Status spółki cywilnej w prawie upadłościowym	660
I. Status spółki cywilnej przed wejściem w życie PrDziałGosp	660
II. Status spółki cywilnej po wejściu w życie PrDziałGosp	664
III. Status spółki cywilnej w PrUpNap	668
1. Uwagi ogólne	668

2. Pojęcie niewypłacalności dłużnika w odniesieniu do spółki cywilnej	668
3. Status spółki cywilnej we wstępnych etapach postępowania	671
4. Skutki ogłoszenia upadłości współnika spółki cywilnej	672
5. Inne negatywne skutki braku zdolności upadłościowej spółki cywilnej	677
§ 4. Status spółki cywilnej w procesach transformacji	680
I. Przekształcenie spółki cywilnej w spółki handlowe	680
1. Pojęcie przekształcenia	680
2. Przekształcenie spółki cywilnej przed nowelizacją KSH w 2003 r.	683
3. Przekształcenie spółki cywilnej po nowelizacji KSH w 2003 r.	687
4. Zniesienie obowiązkowego przekształcenia spółki cywilnej	690
II. Zasada sukcesji uniwersalnej i zasada kontynuacji w przekształceniu spółki cywilnej	703
1. Problemy wykładni przepisów o przekształceniu	703
2. Spółka cywilna jako zobowiązanie – zastosowanie zasady kontynuacji	707
3. Spółka cywilna jako zobowiązanie – zastosowanie zasady sukcesji uniwersalnej	709
4. Spółka cywilna jako jednostka organizacyjna – zastosowanie zasady kontynuacji	711
5. Spółka cywilna jako jednostka organizacyjna – zastosowanie zasady sukcesji uniwersalnej	713
§ 5. Status spółki cywilnej w ustawodawstwie publicznoprawnym	716
I. Uwagi ogólne	716
II. Spółka cywilna w prawie podatkowym	717
1. Spółka cywilna w ewidencji podatkowej	717
2. Spółka cywilna jako podatnik VAT i podatnik podatku akcyzowego	718
3. Spółka cywilna w innych podatkach niemajątkowych	721
4. Spółka cywilna w podatkach majątkowych	723
5. Spółka cywilna w podatku dochodowym	727
6. Spółka cywilna jako strona postępowania podatkowego i płatnik podatku	729
7. Wnioski	731
III. Spółka cywilna w prawie bilansowym	732
IV. Spółka cywilna w przepisach o statystyce publicznej	733
V. Spółka cywilna w prawie rolnym	735

1. Spółka cywilna jako producent rolny i przedsiębiorca	735
2. Status spółki cywilnej w prawie rolnym w orzecznictwie NSA	740
VI. Spółka cywilna w przepisach o pomocy publicznej	743
VII. Spółka cywilna w prawie zamówień publicznych	746
VIII. Spółka cywilna w prawie ochrony konkurencji	751
IX. Spółka cywilna w prawie dewizowym	757
X. Spółka cywilna w prawie celnym	758
XI. Spółka cywilna w wybranych działach gospodarki	762
1. Spółka cywilna w budownictwie	762
2. Spółka cywilna w geodezji i kartografii	763
3. Spółka cywilna w transporcie drogowym	764
4. Spółka cywilna w transporcie morskim i lotniczym	767
5. Spółka cywilna w usługach pocztowych i w telekomunikacji	769
6. Spółka cywilna w energetyce	771
7. Spółka cywilna w ochronie osób i mienia	772
8. Spółka cywilna w innych sferach gospodarki	772
9. Spółka cywilna w prawie zrzeczeń gospodarczych	773
XII. Spółka cywilna w postępowaniu administracyjnym	774
XIII. Spółka cywilna w postępowaniu sądownoadministracyjnym	776
XIV. Spółka cywilna w prawie karnym	777
§ 6. Status spółki cywilnej na tle praktyki obrotu	783
§ 7. Wnioski	786
Rozdział IX. Podmiotowość prawna spółki cywilnej – stanowisko własne	789
§ 1. Przesłanki ustanowienia pełnej podmiotowości prawnej spółki	789
I. Uwagi ogólne	789
II. Przesłanki konstrukcyjne	790
III. Przesłanki prawnoporównawcze i historyczne	791
IV. Przesłanki wynikające z prawa unijnego	793
V. Przesłanki wynikające z podmiotowości spółki <i>de lege lata</i>	794
VI. Przesłanki wynikające z negatywnych skutków braku podmiotowości prawnej	798
VII. Podsumowanie	804
§ 2. Koncepcje rozwiązania problemu podmiotowości spółki	806
I. Uwagi ogólne	806
II. Koncepcja przyznania statusu przedsiębiorcy bez uznania zdolności prawnej	807

III. Koncepcja ograniczonej zdolności prawnej bez zniesienia współwłasności łącznej	809
IV. Teorie niemieckie	812
1. Charakterystyka ogólna	812
2. Wady i zalety teorii grupy	814
3. Wady i zalety teorii odrębnego bytu prawnego spółki	815
4. Próby zastosowania teorii niemieckich w Polsce	817
V. Koncepcja podmiotowości podzielonej i odrębnej podmiotowości spółki	819
1. Koncepcja podmiotowości podzielonej	819
2. Koncepcja podmiotowości spółki prowadzącej przedsiębiorstwo	821
VI. Koncepcje przypisania spółce zdolności prawnej	822
§ 3. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	827
I. Uwagi ogólne.....	827
II. Zakres zdolności prawnej.....	828
III. Propozycje zmian i uzupełnień w przepisach.....	830
1. Uwagi ogólne.....	830
2. Propozycja ustanowienia w KC zdolności prawnej spółki.....	832
3. Propozycje innych zmian i uzupełnień przepisów KC	834
4. Zmiany w innych aktach prawnych	839
IV. Zmiany w składzie wspólników wobec zdolności prawnej spółki	842
§ 4. Ocena ogólna – za i przeciw proponowanym zmianom	847
Wnioski końcowe	855
Indeks rzeczowy	861

Wprowadzenie

1. Konstrukcja prawna spółki cywilnej kształtowała się w toku długiego procesu historycznego sięgającego czasów rzymskich. Ta najprostsza forma współdziałania gospodarczego została przeniesiona do prawa polskiego wraz z pruskim, austriackim i rosyjskim ustawodawstwem dzielnicowym. W Kodeksie zobowiązań regulacja spółki cywilnej zachowała daleko idącą neutralność wobec zróżnicowanych konstrukcji prawnych spółki obowiązujących przed unifikacją prawa zobowiązań. Dopiero Kodeks cywilny przesądził definitywnie przyjęcie modelu germańskiego spółki opartej na ustroju majątkowym wspólności do niepodzielnej ręki, który w prawie polskim zyskał charakter współwłasności łącznej. Po transformacji ustrojowej przyznano spółce cywilnej status przedsiębiorcy, zdolność sądową w sprawach gospodarczych i zdolność upadłościową. Od tego czasu trwa nieustający spór o status podmiotowy tej spółki. Spór ten toczy się w środowisku naukowym, w orzecznictwie sądowym, a także na polu legislacji, gdyż w różnych obszarach prawa status podmiotowy spółki cywilnej jest niejednoznaczny.

2. Problematyka podmiotowości prawnej spółki cywilnej może być rozpatrywana na dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich to płaszczyzna uniwersalna, właściwa dla każdego typu spółki cywilnej, a więc zarówno takiej, która prowadzi działalność gospodarczą, jak i takiej, która realizuje cele gospodarcze o innym charakterze. Na tej płaszczyźnie należy badać wyłącznie prywatnoprawne aspekty konstrukcyjne tej spółki. W związku z tym pytanie o jej podmiotowość prawną to w istocie pytanie o to, czy może ona posiadać zdolność prawną, zdolność sądową i zdolność upadłościową, a więc najistotniejsze zdolności w sferze prawa prywatnego. Odpowiedź na to pytanie uzależniona jest od wyjaśnienia konsekwencji, jakie wypływają z przyjęcia konstrukcji wspólności do niepodzielnej ręki. Druga płaszczyzna badawcza ograniczona jest do spółki cywilnej, która prowadzi działalność gospodarczą. Pojawia się wówczas zagadnienie jej podmiotowości gospodarczej, a więc statusu przedsiębiorcy. Obydwie te płaszczyzny przenikają się wzajemnie, jednak należy pamiętać, że zależność pomiędzy nimi jest *de lege lata* asymetryczna. Hipotetyczna spółka posiadająca zdolność prawną nie musi mieć statusu przedsiębiorcy, lecz hipotetyczna spółka posiadająca status przedsiębiorcy musi posiadać też zdolność prawną. Ta zależność uzasadnia wniosek, że ilekroć rozpatrywany jest problem przyznania spółce cywilnej statusu przedsiębiorcy, tylekroć domyślnym postulatem jest także przyznanie jej zdolności prawnej.

3. W związku z tak nakreślonymi płaszczyznami rozważań rysuje się kilka alternatywnych rozwiązań problemu podmiotowości spółki cywilnej. Można zmierzać w kierunku rozwiązania o charakterze strukturalnym lub ograniczonym do jednego, dodajmy najważniejszego, aspektu jej działalności, jakim jest prowadzenie działalności gospodarczej, można też proponować wyjścia pośrednie. Rozwiązanie strukturalne jest nierozdzielnie związane z koniecznością ingerencji w ustrój współwłasności łącznej, na którym wspiera